

İsti'âre Temsiliye = Asli anlamını kastetmeye engel olan bir karine ile birlikte benzerlik alakası nedeniyle, asli anlamlarının dışında kullanılan terkip (birden çok kelime kümesi)dir.

Temsili isti'âre'de kullanılan bütün müzebbeh ve müzebbeh bih'leri birden çok tesbihten alması bir tablo olmasıdır. Aralarındaki alaka devamlı olarak benzerliktir ve karine halidir, (yani durumu dile getiren karinedir.)

وَلَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ = Bu ayet-i kerimede tesbihe gidebilmemiz için öncelikle bir karine vardır o da Allah c.c. el' ismi olmasıdır.

Karineyi tespit ettikten sonra isti'âre temsiliye diyebilmemiz için birden fazla tesbih (benzetme) bulunmalıdır. 1. benzetme "بَيْنَ يَدَيْ" cümlesinde meydana gelmiştir. Beye yede cümlesinden maksat "Cihet" kastedilir, çünkü Allah'ın eli yoktur! "iki elinin arasına geçmeyin" derseniz. Öyleyse burada Cihet (Yön) kastedilir, o da "ön" taraftır, çünkü eller insanın ön cihetinde bulunur. Öyleyse bu ayette ilk tesbihimiz "yede" kelimesini "cihet" kelimesine benzetmek olmuştur, zaten insanlarda bu tesbihi kullanırlar. بَيْنَ يَدَيْ zikri eli arasında değil onun önünde ona yakın oturduğum, denilir.

2. Tesbih ise; Sahabe'yi kırımın bir hükümde Allah'a ve Resulüne sormadan onlardan izin almadan kesin karar vermeleri, (Vakaha) Utanması az küstah adamın Makam sahibi birisinin önüne geçmesine benzetilmiştir. (Bu tesbihte Ayet'in bağlamından kopmayınız, Yani Eş Sahabe o adam gibi yapmayın, anlaşılmalıdır. Hesa Sahabe bu edepsizliği yapmıştır anlamı çıkarılmamalıdır.) 1. tesbihte müzebbeh "بَيْنَ يَدَيْ" dir, müzebbeh bihi "بَيْنَ يَدَيْ" dir. 2. Tesbihte müzebbeh Sahabe'nin fiilidir, müzebbeh bihi "Vakaha adamın fiilidir, Karine-miz Allah'a c.c. el' isminin mümkün olmamasıydı, işte bu şekilde bir cümlede birden fazla tesbih varsa buna isti'âre temsiliye denir.

BURHAN = Bir şeyi nedenleriyle ispatlamaya çalışan kıyasıya denir. Mücessirin eserini ispatlamaya "Burhan-ı limmi", eserden Müessiri ispatlamaya "Burhan-ı inni" (Mimar Sinan ile yaptığı Süleymaniye camii örneğini: Limmi - inni ye verilebilir.) Deneyisel tecrübelerle dayanarak bihi yapılan ispata Burhan-ı Tecrübî denir, Teknoloji ile Allah'a ispatlamak.

MUTEADDİ = Failin yapmış olduğu fiilin mef'ulu bih'e gemesidir. لا تَقْدُمُوا gibi. Tugaddimü fiil' var "fail" bu mef'ulu bih'tir.

LAZİMİ = Failin yapmış olduğu fiil, mef'ulu bih'e geçmeyen fiillordur. لا تَقْدُمُوا gibi Tegaddeme fiil mazi, faili içinde ge' dir.

Yukarıda beyan ettiğiniz manada "La Tugaddimü" nun mef'ulu bihi' si harfe gitmişti. Yani La tugaddimuhu 'dur "Hu" zamiri Sahabe'nin vereceği "kesin karar"ıdır. Muellif diyor ki burada La tugaddimü fiili muteaddi olsada onu bir mef'ule bağlamadan (hususî bir fiile munhasır kılmeden) Mutlak olarak "Hia bir fiilde (külliye) Allah ve Resulünün önüne geçmeyin şeklinde bir anlam ifade etmek caizdir. (Nedeni): Ebu's-Su'd der ki, Bu şekilde tefsir etmek ayetin bu makamı için daha olumludur. Çünkü tugaddimü fiilinde bulunan "La nehiye" o fiili sadece bir mef'ule bağlamaktan çıkarır ve Külli olarak bir fiilden nehyetme anlamı yükler.

